

Prof. univ. dr. **Bianca Selejan-Guțan**
Facultatea de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Conf. univ. dr. **Laura-Maria Crăciunean-Tatu**
Facultatea de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Drept internațional public

Ediția a 3-a, revăzută și adăugită

CAPITOLUL 3.

SUBIECTELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC

§1. Introducere. Despre personalitate în dreptul internațional public

În viziunea Curții Internaționale de Justiție, în dreptul internațional public noțiunea de *subiecte de drept* desemnează acele entități care posedă *personalitate juridică internațională*, adică sunt capabile de a avea drepturi și obligații pe plan internațional, precum și de a își menține aceste drepturi prin acțiuni în justiție^[1]. Subiectul de drept internațional este, așadar, văzut ca fiind titularul unor drepturi și obligații pe planul dreptului internațional și titularul unui drept la acțiune în fața instanțelor internaționale.

Această definiție a fost completată de doctrină, arătându-se că, și în lipsa primei condiții, o entitate poate avea personalitate juridică restrânsă, care depinde de acordul sau acceptarea tacită a altor entități recunoscute^[2]. Ian Brownlie deduce astfel următoarele elemente ale personalității juridice în dreptul internațional public:

- capacitatea de a încheia tratate internaționale;
- capacitatea de a acționa înaintea instanțelor internaționale;
- beneficiul privilegiilor și imunităților în fața jurisdicțiilor naționale.

Robert Jennings și Arthur Watts^[3] au introdus conceptul de *persoană internațională* și au arătat că aceasta este „cea care posedă personalitate juridică în dreptul internațional și se bucură de drepturi, are obligații sau puteri (prerogative) stabilite de dreptul internațional și capacitatea de a acționa, direct sau indirect, pe plan internațional”.

Față de cele de mai sus, Ian Brownlie^[4] a arătat că „persoana internațională este, de fapt, un subiect al dreptului internațional, adică o entitate recunoscută de dreptul cutumiar, investită cu o serie de capacități – drepturi, obligații, puterea de a înainta plângeri; este o persoană legală, adică o persoană care posedă capacitate de drept internațional”.

Într-o altă definiție, similară, subiectele dreptului internațional public sunt „acele entități care participă, pe de o parte, la elaborarea normelor de drept internațional și, pe de altă parte, la desfășurarea raporturilor juridice guvernate de aceste norme, dobândind astfel nemijlocit drepturi și asumându-și obligații în cadrul ordinii juridice internaționale”^[5].

^[1] CIJ, *Avizul consultativ din 11 aprilie 1949 cu privire la repararea prejudiciilor suferite în servicii Națiunilor Unite*, ICJ Reports 1949, p. 174.

^[2] I. BROWNLIE, *op. cit.*, 1990, p. 59.

^[3] R. JENNINGS, A. WATTS (eds.), *Oppenheim's International Law*, 9th ed., Longman, Londra, 1992.

^[4] I. BROWNLIE, *op. cit.*, 2008, p. 57.

^[5] R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, 2003, p. 83.

Concepția clasică asupra subiectelor dreptului internațional consideră statele drept unice entități care pot fi calificate de această manieră.

Concepția evolutivă, care pleacă de la caracterul dinamic al dreptului internațional public, admite că, deși, în principal, statele sunt cele care posedă personalitate juridică internațională, există și alte entități care au devenit în timp, ca urmare a evoluției realităților societății internaționale, titulare ale unei astfel de personalități (de exemplu, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, organizațiile internaționale interguvernamentale) și că, în consecință, este posibil ca, în viitor, sfera subiectelor dreptului internațional public să poată fi extinsă și mai mult.

Pornind de la aceste definiții și precizări, putem identifica următoarele categorii de subiecte în dreptul internațional public contemporan:

a) **statele**;

b) **organizațiile internaționale interguvernamentale**.

Alte entități, cum ar fi **popoarele și mișcările de eliberare națională, organizațiile nonguvernamentale internaționale, societățile transnaționale**, sunt incluse de unii autori în categoria subiectelor dreptului internațional. Acestea au *un statut special*, putând dobândi anumite drepturi și asuma anumite obligații internaționale, dar fără a dispune de o capacitate juridică deplină pe plan internațional. De asemenea, o poziție aparte în privința capacității juridice de drept internațional o ocupă **individul**.

§2. Statele – subiecte primare ale dreptului internațional public

2.1. Criteriile de identificare a statelor în dreptul internațional

Convenția de la Montevideo privind drepturile și îndatoririle statelor (1933)^[1] cuprinde o un set complet de criterii pentru identificarea statelor. Art. 1 stabilește că statul, ca persoană în dreptul internațional, trebuie să aibă următoarele caracteristici:

a) un teritoriu determinat;

b) o populație permanentă;

c) o autoritate guvernamentală;

d) capacitatea de a intra în relații cu alte state.

Deși Convenția de la Montevideo este un tratat regional, adoptat de către Conferința Statelor Americane (devenită ulterior Organizația Statelor Americane), este general acceptat că art. 1 reflectă dreptul internațional cutumiar și constituie punctul de pornire în analiza personalității juridice internaționale a statelor.

Statele sunt cele mai importante subiecte ale dreptului internațional public, în calitate lor de colectivități umane organizate care se bucură de suveranitate: de altfel, suveranitatea este cea care asigură „baza politică și juridică a calității statului ca subiect de drept internațional”^[2].

^[1] Adoptată de cea de a 7-a Conferință Internațională a Statelor Americane.

^[2] R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, 2003, p. 85.

2.2. Suveranitatea și egalitatea statelor

Suveranitatea și egalitatea statelor reprezintă principii de bază ale dreptului internațional și ale societății internaționale. Doctrina dreptului internațional a identificat cele mai importante consecințe ale celor două principii:

a) suveranitatea implică în primul rând *competența exclusivă* asupra unui teritoriu determinat și asupra populației care îl ocupă;

b) suveranitatea implică *obligția de non-ingerință* a altor state în zona de competență exclusivă a statului;

c) suveranitatea și egalitatea statelor implică *dependența oricăror obligații* ce decurg din cutumă sau din tratate *de acordul statului* care se obligă^[1];

d) *dreptul statelor de a-și stabili liber* regulile interne, de a defini și încheia liber relațiile internaționale, de a aparține sau nu organizațiilor internaționale etc.

2.2.1. Suveranitatea statelor

Tratatele Păcii din Westfalia (1648) sunt cele care au recunoscut pentru prima dată suveranitatea și egalitatea statelor ca principii fundamentale ale relațiilor internaționale, consacrand sfârșitul raporturilor de vasalitate care dominau comunitatea internațională până la acel moment.

Concepțiile despre suveranitate au evoluat de-a lungul timpului, ajungându-se astăzi la tendințe de adaptare a principiului suveranității la noile realități ale comunității internaționale. Dezvoltarea dreptului umanitar, a dreptului internațional al drepturilor omului, dar și procesele de integrare de ordin economic, politic, cultural care se manifestă tot mai pregnant au determinat regândirea conceptului clasic de suveranitate. Astfel, tot mai des apar consacrate în constituțiile statelor posibilități de limitare a exercitării suveranității (de exemplu, cazul statelor membre ale Uniunii Europene și al țărilor candidate) sau de restrângere a acestora în vederea ocrotirii unor interese superioare ale individului (protecția drepturilor omului), a asigurării și menținerii păcii și securității internaționale (intervenția umanitară sau chiar impunerea respectului drepturilor omului) ori a facilitării tragerii la răspundere a autorilor unor infracțiuni extrem de grave: crime de război, crime împotriva umanității. Toate acestea nu atrag însă dispariția principiului suveranității, suveranitatea rămânând, în plan internațional, „o realitate incontestabilă”^[2].

2.2.2. Egalitatea statelor

Egalitatea statelor este cea mai importantă consecință a suveranității. Ea a fost recunoscută ca normă a dreptului internațional contemporan prin *Carta ONU*, care în art. 2 par. 1 prevede că Organizația se întemeiază pe principiul egalității suverane a tuturor membrilor săi, iar *Declarația privind principiile dreptului*

^[1] I. BROWNLIE, *op. cit.*, 1990, p. 287. A se vedea și AL. BOLINTINEANU, A. NĂSTASE, B. AURESCU, *op. cit.*, p. 60.

^[2] R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, 2003, p. 88.

internațional asupra relațiilor prietenești și cooperarea între state potrivit Cartei ONU, adoptată prin Rezoluția 2625/1970 a Adunării Generale a ONU, arată că „toate statele se bucură de egalitate suverană. Ele au drepturi și obligații egale și sunt membri egali ai comunității internaționale, indiferent de deosebirile de ordin economic, social, politic sau de altă natură”.

Egalitatea statelor presupune recunoașterea aceleiași capacități juridice în relațiile convenționale dintre ele. Aceasta determină egalitatea de statut și de capacitate juridică în exercitarea drepturilor și a obligațiilor, cu respectarea drepturilor inerente suveranității celorlalte state, egalitatea în participarea la elaborarea normelor de drept internațional, aplicarea egală a mijloacelor de soluționare pașnică a diferendelor internaționale^[1].

2.3. Elementele statului

Așa cum rezultă din textul art. 1 din Convenția de la Montevideo, elementele constitutive ale statului sunt: *teritoriul determinat, populația permanentă, o autoritate guvernamentală efectivă*, precum și *capacitatea de a intra în relații* cu alte state.

2.3.1. Teritoriul determinat

Teritoriul reprezintă *spațiul în cadrul căruia se exercită suveranitatea de stat*. Elementele sale sunt solul, subsolul, apele interioare, apele maritime interioare, marea teritorială și spațiul aerian situat deasupra acestora.

Caracterul determinat al teritoriului se referă la delimitarea acestuia prin frontiere recunoscute internațional, deși, în practică, au existat situații în care statele au fost recunoscute internațional chiar și în lipsa unui teritoriu determinat (a se vedea, spre exemplu, recunoașterea Israelului în 1948 ori a Albaniei în 1913). Pentru recunoașterea calității de stat pe plan internațional, nu sunt relevante dimensiunea și structura teritoriului. De exemplu, statul Nauru are un teritoriu de aproximativ 16 kmp, iar Vaticanul, cea mai mică entitate care pretinde calitatea de stat, doar 0,44 kmp.

2.3.2. Populația permanentă

Populația este *colectivitatea umană aflată în mod permanent sau temporar pe un anumit teritoriu*, formată din cetățeni ai statului respectiv, precum și din străini, apatrizi, persoane refugiate și persoane care locuiesc în mod legal pe teritoriul statului.

Caracterul permanent al populației se referă la stabilitatea acesteia pe respectivul teritoriu și la necesitatea să nu existe fluctuații sau deplasări masive de populație înspre și/sau dinspre respectivul teritoriu. Nici în cazul populației nu este relevantă dimensiunea sau componența acesteia pentru existența statului.

^[1] *Idem*, p. 91.

2.3.3. Autoritatea guvernamentală efectivă

Autoritatea guvernamentală reprezintă *ansamblul de organe care exercită prerogativele suveranității în limitele teritoriului determinat și asupra populației aflate pe acest teritoriu*. Potrivit Convenției de la Montevideo, autoritatea guvernamentală trebuie să fie efectivă. În practică însă, efectivitatea guvernului este apreciată într-un mod flexibil. Existența unei autorități care să exercite jurisdicția efectivă și exclusivă asupra teritoriului și populației este cea mai bună dovadă a existenței unui stat^[1]. Din punctul de vedere al dreptului internațional, nu sunt relevante modalitățile de exercitare a autorității guvernamentale, care sunt diferite de la un stat la altul.

2.3.4. Capacitatea de a intra în relații cu alte state

Denumită și „independență”, capacitatea de a intra în relații cu alte state a fost considerată de juriști precum Charles Rousseau și Paul Guggenheim ca fiind criteriul decisiv în determinarea existenței statului. Astfel, chiar în prezența celorlalte elemente ale statului, dacă nu se poate determina independența acestuia de orice control străin, calitatea sa de stat poate fi ignorată: „dacă o comunitate (...) devine, juridic sau în fapt, un satelit al altui stat, nu îndeplinește condiția primară a independenței și, ca urmare, nu este îndreptățită la recunoașterea ca stat”^[2]. Capacitatea de a intra în relații cu alte state presupune:

- a) capacitatea de a *încheia tratate* internaționale;
- b) capacitatea de a deveni *membru al organizațiilor* internaționale interguvernamentale și de a participa la activitatea acestora;
- c) capacitatea de a *înainta plângeri* în fața instanțelor internaționale;
- d) capacitatea de a *stabili relații diplomatice și consulare* cu alte state.

2.4. Unele tipuri speciale de state în dreptul internațional contemporan

2.4.1. Federația

Federația sau statul federal nu se deosebește, din punctul de vedere al personalității juridice internaționale, de statul unitar. Cu toate acestea, statul federal poate acorda o capacitate restrânsă de drept internațional statelor componente. De regulă, statele federate acționează în numele statului federal, dar li se poate recunoaște și o personalitate separată^[3].

[1] I. BROWNIE, *op. cit.*, 1990, p. 73.

[2] H. LAUTERPACHT, *Recognition in International Law*, Cambridge University Press, New York, 1947, p. 26. Exemplul clasic în această privință este cel al „statului-marionetă” (*puppet-state*) Manchukuo, înființat de către Japonia după invadarea provinciei chineze Manciuria în 1931.

[3] În trecut, o astfel de personalitate juridică *sui generis* a fost acordată de URSS republicilor sovietice Bielorusia (astăzi Belarus) și Ucraina, care puteau încheia tratate internaționale în nume propriu și erau membre ale ONU.

2.4.2. Asociațiile de state

Asociațiile de state sunt constituite din state independente care intră în diverse forme de cooperare. Exemple de asociații de state contemporane sunt Commonwealth-ul Britanic sau Comunitatea Franceză.

2.4.3. Vaticanul și Sfântul Scaun – subiect de drept internațional sui generis

Statutul legal al Vaticanului și al Sfântului Scaun au constituit subiect de controversă în doctrina și practica dreptului internațional. Aceasta, și pentru faptul că o simplă aplicare a criteriilor statalității, așa cum sunt prevăzute în Convenția de la Montevideo din 1933, arată că, „dacă se poate vorbi cu adevărat despre îndeplinirea lor, ele sunt numai marginal îndeplinite”^[1] ori că avem de a face, în ambele cazuri, cu entități recunoscute ca state „pentru motive speciale”^[2].

Dacă în privința Vaticanului controversele nu sunt atât de accentuate deoarece acesta datează, ca stat independent, din 1929, anul încheierii Tratatului de la Lateran între Italia și Sfântul Scaun, el întrunind toate elementele constitutive ale statului și bucurându-se de recunoaștere internațională, în privința Sfântului Scaun lucrurile nu mai sunt atât de clare^[3].

Astfel, pe de o parte, *Vaticanul* este o monarhie absolutistă sacerdotală, în care Papa exercită o dublă funcție: șef al Bisericii și conducător politic al statului. Teritoriul statului este neutru și inviolabil. Populația este una oficială, de 1.000 de locuitori, și nepermanentă^[4], iar cetățenia este specială și funcțională, ea dobândindu-se în condițiile exercitării unor funcții religioase, îndeplinirii unor condiții de rang și de domiciliu. Moneda este euro, ca urmare a Acordului încheiat între Sfântul Scaun și Uniunea Europeană. Vaticanul beneficiază de statutul de observator la ONU. Unele dintre serviciile specifice desfășurate în cadrul unui stat, precum cele de comunicație, poliție, căi ferate, sanitare, alimentare cu apă etc., sunt îndeplinite, pentru statul Vatican, de către Italia.

Pe de altă parte, *Sfântul Scaun* constituie autoritatea centrală și organul administrativ al Bisericii Catolice. Este alcătuit din Papă, Colegiul Cardinalilor și departamentele centrale care guvernează Biserica. Este o entitate non-teritorială, dar care are o istorie îndelungată în relațiile internaționale.

^[1] J. CRAWFORD, *The Creation of States in International Law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2011, p. 221-233.

^[2] Gerald Fitzmaurice a folosit această formulă în legătură cu recunoașterea Vaticanului și a Sfântului Scaun, pentru a da eficiență scopurilor și obiectivelor Proiectului Comisiei de Drept Internațional în materia dreptului tratatelor. A se vedea G. FITZMAURICE, în *International Law Commission Yearbook 1956/II*, 107, p. 118.

^[3] A se vedea, pentru mai multe amănunte și o bibliografie amplă în materie, și N. CORNOIU-JITĂRAȘU, *Raportul dintre Sfântul Scaun și Statul Vatican. O contribuție la studiul persoanelor juridice internaționale*, în A.U.L.B. nr. 1/2012, p. 213-229.

^[4] La Nuova Legge Vaticana Sulla Cittadinanza, 22 februarie 2011, N. CXXXI.

Începând cu anul 1929, atât Vaticanul, cât și Sfântul Scaun au obținut o recunoaștere generală la nivel interstatal, în anul 2005 secretariatul Vaticanului anunțând că Sfântul Scaun are relații diplomatice cu 172 de state, cu Uniunea Europeană, cu Ordinul Suveran de Malta și „relații cu o natură specială” cu Federația Rusă și Organizația pentru Eliberarea Palestinei^[1].

Controversele în legătură cu cele două rezultă și din faptul că în practica internațională ambele entități încheie tratate, astfel că, în mod legitim, se ridică întrebarea care este, pe de o parte, statutul juridic al fiecăreia, iar, pe de altă parte, care este relația juridică dintre cele două^[2]. James Crawford^[3] enunță o serie de exemple în care ambele entități par să posede personalitate juridică internațională, astfel: toți beligeranții din Al Doilea Război Mondial au recunoscut neutralitatea Vaticanului; Vaticanul este membru al Uniunii Poștale Universale și al Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor; Sfântul Scaun este membru al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, a semnat Convenția cu privire la recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine și cele două Convenții de la Viena cu privire la relațiile diplomatice și privind relațiile consulare etc. Față de o astfel de realitate, James Crawford conchide că „Sfântul Scaun combină funcțiile asociate misiunii sale în lume cu acelea ale unui guvern independent al unui teritoriu populat, fiind atât o persoană legală internațională, în nume propriu, cât și guvern al unui stat, respectiv al statului Vatican. Este cam în aceeași poziție ca și cea pe care o deține ONU, dacă acesteia din urmă i-ar fi atribuită suveranitatea asupra unui teritoriu”^[4].

2.4.4. Ordinul Suveran de Malta – subiect de drept internațional sui generis

Ordinul Catolic al Sfântului Ioan de Ierusalim, de Rodos și de Malta are o situație și mai interesantă. A fost fondat în anul 1050, cu scopul de a oferi ospitalitate și asistență pentru pelerinii care mergeau spre Locurile Sfinte și, de-a lungul istoriei, a exercitat drepturi suverane teritoriale asupra Insulelor Rodos (1310-1528) și Malta (1530-1798). Malta a fost cedată în 1798 lui Napoleon și, deși prin Tratatul de la Amiens din 1802 ar fi trebuit să revină Ordinului, prin Tratatul de Pace din 1814, Franța a cedat Malta Regatului Unit.

În ciuda faptului că nu deține un teritoriu determinat ori o populație determinată, Ordinul Suveran de Malta are un statut suveran de natură funcțională^[5], a stabilit relații diplomatice cu peste 100 de state și mai multe organizații internaționale (ONU, Consiliul Europei, Comisia Europeană), se bucură de imunitate suverană pentru realizarea scopurilor sale și are statut de observator permanent la ONU din anul 1994. În plus, scopurile sale sunt strict umanitare, el nefiind preocupat să se organizeze asemeni unui stat, respectiv să aibă o politică fiscală sau monetară,

^[1] J. CRAWFORD, *op. cit.*, 2011, p. 226-227.

^[2] A se vedea, pentru mai multe amănunte, *idem*, p. 224-225.

^[3] J. CRAWFORD, *op. cit.*, 2011, p. 223-225.

^[4] *Idem*, p. 230-231.

^[5] V. EPPS, L. GRAHAM, *op. cit.*, p. 68; J. CRAWFORD, *op. cit.*, 2011, p. 232.

să adopte legi în materie penală sau să guverneze efectiv un teritoriu. Aceste particularități au făcut ca doctrina de drept internațional să considere că Ordinul deține o anumită personalitate juridică internațională cu natură funcțională, fiind un *subiect atipic*^[1] de drept internațional.

România a stabilit relații diplomatice cu Ordinul, la nivel de legatie, din anul 1932, acestea fiind întrerupte în 1948. Relațiile diplomatice au fost reluate la 21 mai 1991, pe baza unui protocol care a ridicat rangul de reprezentare de la legatie la ambasadă^[2].

2.4.5. Statele *de facto*

Problema statelor *de facto* pleacă de la faptul că dreptul la autodeterminare al popoarelor, ca principiu admis și recunoscut de drept internațional, nu se aplică decât în cazul coloniilor care „sunt separate de metropolele lor prin apă sărată” și nu se aplică acelor regiuni, părți componente ale statelor, chiar dacă de multe ori relația dintre aceste regiuni și statul mare sunt bazate pe exploatare și relații imperialiste similare^[3].

Statele *de facto* sunt rezultatul a două aspecte: pe de o parte, dorința secesionistă puternică a unei regiuni – parte componentă a unui stat –, iar, pe de altă parte, indisponibilitatea comunității internaționale de a recunoaște o atare separare. Ele sunt consecința destrămării unor state federale precum URSS sau Republica Federativă Iugoslavia, dar și consecința unor situații istorice care s-au perpetuat în timp.

Practic, aceste state îndeplinesc funcțiile specifice ale unui stat, însă nu se bucură de recunoașterea *de iure* din partea comunității internaționale. Ele apar, așadar, pe de o parte, ca personalități ilegale din punctul de vedere al comunității internaționale organizate, iar, pe de altă parte, ca subiecte ale unor probleme care trebuie rezolvate în cadrul intern al statului față de care constituie o regiune^[4].

Printre regiunile care pot fi încadrate în această categorie amintim: pentru fosta Uniune Sovietică, **Abhazia** în Georgia, **Nagorno-Karabakh**^[5] în Azerbaidjan, **Transnistria** în Republica Moldova, **Cecenia** în Federația Rusă; din fosta Republică

^[1] Pentru calificarea „subiect atipic”, a se vedea A. NĂSTASE, B. AURESCU, *op. cit.*, 2012, p. 136.

^[2] *Idem*, p. 137.

^[3] T. BACHÉLI, B. BARTMANN, H. SREBRNIK, *De facto states. The quest of sovereignty*, Routledge, Londra, 2004, p. 13-15.

^[4] *Idem*, p. 27.

^[5] În urma conflictului armat din anul 1990 dintre Armenia și Azerbaidjan, forțele armate armene au ocupat o parte a teritoriului azer cunoscută sub denumirea de Nagorno-Karabakh, teritoriu în care aproximativ 95% din populație este de etnie armeană. În 1991, Nagorno-Karabakh și-a declarat în mod unilateral independența față de Azerbaidjan, numindu-și structuri executive (prim-ministru, vicepremier, miniștri). Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție prin care a confirmat integritatea teritorială a Azerbaidjanului, iar OSCE s-a implicat în medierea conflictului dintre cele două state cu privire la Nagorno-Karabakh, deși nici Armenia și nici Azerbaidjanul nu exercită niciun fel de prerogative suverane asupra aceluia spațiu. Nagorno-Karabakh nu are relații diplomatice cu vreun stat. În septembrie 2023, în urma unei operațiuni militare desfășurate de Azerbaidjan, acesta și-a restabilit

Federativă Iugoslavia, **Kosovo**^[1] în Republica Serbia; o perioadă de timp a avut acest statut și **Muntele Negru**, recunoscut însă în final de comunitatea internațională și devenit, în 2006, membru al ONU; **Republica Turcă a Ciprului de Nord**^[2], care este entitatea ce s-a bucurat de statutul acesta cea mai îndelungată perioadă de timp; **Palestina**^[3].

controlul efectiv asupra regiunii în discuție, iar populația de origine armeană din regiune s-a refugiat în Armenia.

^[1] La data de 17 februarie 2008, printr-o declarație a Parlamentului a fost proclamată unilateral independența Kosovo, regiune aflată sub administrarea ONU. Cu privire la legalitatea proclamării unilaterale a independenței Kosovo s-a pronunțat, la solicitarea Adunării Generale a ONU, și Curtea Internațională de Justiție prin *Avizul consultativ din 22 iulie 2010 cu privire la conformitatea cu dreptul internațional a declarației unilaterale de independență a Instituțiilor Provizorii de Autogovernare din Kosovo*. În cursul judecării avizului, în fața Curții au intervenit mai multe state, printre care și România. A se vedea, pentru amănunte privind intervenția României în cauza menționată, *Evenimente relevante din practica românească a aplicării dreptului internațional: Avizul consultativ cu privire la conformitatea cu dreptul internațional a declarației unilaterale de independență a Instituțiilor Provizorii de Autogovernare din Kosovo*, în R.R.D.I. nr. 10/2010, p. 59-96. Pentru amănunte privind aspectele juridice legate de independența Kosovo, a se vedea și E. GAVIRIA VALVERDE, *Aspecte juridice privind independența Provinciei Kosovo*, în R.R.D.I. nr. 10/2010, p. 27-51.

Poziția politică a României față de această declarație unilaterală de proclamare a independenței este aceea de a nu recunoaște statul Kosovo, respectiv: „Parlamentul României nu recunoaște declararea unilaterală a independenței provinciei Kosovo, considerând că nu sunt îndeplinite condițiile pentru recunoașterea noii entități” (Declarația nr. 1 din 18 februarie 2008 a Parlamentului României privind proclamarea unilaterală a independenței provinciei Kosovo, M. Of. nr. 130 din 19 februarie 2008).

Poziția comunității internaționale cu privire la recunoașterea Kosovo este împărțită: dintre cele 193 de state membre ale ONU, 108 state au recunoscut, iar 85 de state nu au recunoscut Kosovo ca stat; în cadrul Uniunii Europene, 22 de state au recunoscut, iar 5 state (România, Spania, Grecia, Slovacia și Cipru) nu au recunoscut independența Kosovo.

^[2] În anul 1974, Turcia a invadat partea de nord a Ciprului, ocupând în acest fel aproximativ 36% din teritoriul actual al statului cipriot. Deși Constituția Turciei recunoaște existența Republicii Turce a Ciprului de Nord, aceasta nu este recunoscută pe plan internațional. În plus, Consiliul de Securitate al ONU a declarat că intervenția Turciei este ilegală.

^[3] În prezent, Palestina nu este stat membru al ONU, dar din luna august 2025 este recunoscută ca stat de 147 de state membre. Începând din data de 29 noiembrie 2012, în temeiul Rezoluției nr. 67/19 a Adunării Generale a ONU, Palestinei i-a fost recunoscut statutul de „stat observator nemembru la ONU”; anterior, statutul de observator la ONU era recunoscut Organizației pentru Eliberarea Palestinei. Rezoluția menționată anterior a fost adoptată cu votul a 138 de state membre, 9 voturi împotriva și 41 de abțineri. Poziția României a fost aceea de a se abține de la vot, cu motivarea că „România nu favorizează inițiativele unilaterale, indiferent care ar fi partea inițiatore, întrucât acestea pot avea efecte contrare reluării negocierilor din procesul de pace”. A se vedea comunicatul oficial al Ministerului Afacerilor Externe al României la adresa <http://www.mae.ro/node/16932>.

Evenimentele din zonă l-au determinat pe președintele palestinian Mahmoud Abbas să solicite ONU, în iulie 2014, plasarea Palestinei sub protecția internațională a ONU.

Dacă privim lucrurile din perspectivă istorică, Palestina s-a aflat sub mandatul Regatului Unit până în anul 1947, când și-a anunțat intenția de a se retrage din acest teritoriu. La 29 noiembrie 1947, Adunarea Generală a ONU a adoptat Rezoluția nr. 181, prin care a

2.4.6. Statele neutre

Neutralitatea reprezintă statutul legal al unui stat care adoptă o poziție de imparțialitate față de alte două state aflate în conflict militar^[1].

Neutralitatea poate îmbrăca mai multe forme:

- *neutralitatea clasică* (denumită și eventuală sau ocazională), prin intermediul căreia un stat își declară intenția de a se afla în afara unor anumite conflicte militare;

- *neutralitatea permanentă*, care presupune un statut juridic aparte și neimplicarea în orice fel de conflicte armate;

- *neutralitatea diferențiată*, specifică perioadei contemporane, care presupune tratarea diferită a statului agresor și a statului victimă a unei agresiuni, în sensul că statul neutru poate acorda sprijin statului victimă;

- *neutralitatea activă*, care apare mai degrabă ca o opțiune de politică externă a unor state de a nu se implica o anumită perioadă de timp în conjuncturi internaționale determinate^[2].

Din punct de vedere formal, neutralitatea trebuie să rezulte dintr-un *act intern* al statului în cauză (lege constituțională, de regulă, dar și alte acte legislative

recomandat împărțirea teritoriului Palestinei în două state – arab și israelian. Soluția propusă nu a fost acceptată de palestinienii arabi, astfel că, la 14 mai 1948, Israelul și-a proclamat unilateral independența, iar în urma unui șir de războaie, a reușit ca până în anul 1973 să ocupe Fâșia Gaza, malul de vest al Iordanului, Cisiordania și Înălțimile Golan. De cealaltă parte, în anul 1964 a fost adoptată Carta Națională Palestiniană, care a proclamat dreptul poporului arab palestinian asupra teritoriului Palestinei așa cum acesta era delimitat sub mandat britanic, iar la 15 noiembrie 1988, prin Declarația de la Alger, Organizația pentru Eliberarea Palestinei a proclamat constituirea statului palestinian.

După o lungă perioadă care poate fi caracterizată prin tensiuni deosebite între cele două părți, la 13 septembrie 1993 au fost încheiate Acordurile de la Oslo dintre Organizația pentru Eliberarea Palestinei și statul Israel, având ca obiectiv stabilirea modalităților de exercitare a autonomiei palestinienilor. Cu acest prilej a fost înființată Autoritatea Națională Palestiniană, cu rol de organizație administrativă provizorie (mandat de 5 ani), în scopul de a asigura guvernarea unor părți ale malului de vest al Iordanului și Fâșiei Gaza până la data încheierii unui acord definitiv. Deși perioada de 5 ani a expirat în 1999, acordul final nu a fost semnat până la acea dată, în ciuda a numeroase întâlniri care au avut tocmai acest scop. Cu toate acestea, Israelul s-a retras în 2005 din Fâșia Gaza, cedând controlul intern al acestui teritoriu Palestinei, dar păstrând controlul asupra granițelor, spațiului aerian și mării.

La 25 ianuarie 2006, în Palestina au avut loc alegeri legislative câștigate de organizația Hamas, considerată teroristă de către comunitatea internațională, astfel că toate fondurile destinate noii autorități palestinienilor au fost blocate.

Conflictul dintre cele două părți s-a amplificat în anii următori prin: invadarea Fâșiei Gaza de către Israel în 2014, Marele Marș al Reîntoarcerii (2018-2019) și criza din 2021.

La 7 octombrie 2023, atacul militanților palestinieni asupra Israelului a atras riposta acestuia prin bombardarea și invadarea Fâșiei Gaza. Aceste fapte au declanșat un adevărat conflict armat în regiune.

^[1] *Oxford Dictionary...*, op. cit., p. 355.

^[2] Pentru amănunte privind neutralitatea statelor, a se vedea R. MIGA-BEȘTELIU, op. cit., 2003, p. 98-102.

sau chiar declarații), urmat de *acte internaționale de recunoaștere și garantare* a acestui statut.

Beneficiază astăzi de acest statut, însă cu particularitățile pe care le vom menționa pentru fiecare în parte, state precum: **Confederația Elvețiană** (din 1815, deși și-a declarat unilateral neutralitatea încă din 1648, este exemplul clasic și deplin de stat neutru, cu statut garantat internațional), **Austria** (a cărei neutralitate a fost instituită printr-o lege federală în 1955, dar nu a fost niciodată garantată internațional), **Laos** (care și-a adoptat acest statut printr-o declarație unilaterală în 1962, însă nu i-a fost garantat internațional), **Republica Moldova** (care și-a proclamat neutralitatea prin Constituția din 1994, însă dispoziția nu a fost urmată de acceptarea internațională a acestui statut) ori **Malta** (care s-a declarat unilateral neutră, iar în 1983, prin intermediul Actului Final al Reuniunii de la Madrid a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, s-a luat act de această declarație unilaterală).

2.4.7. Mini-statele

Mini-statele sunt acele entități care au o populație de sub un milion de locuitori. De exemplu: Luxemburg, Liechtenstein, Cipru, Gabon, Mauritania, Vatican, San Marino, Monaco, Islanda, Andorra etc.

În privința recunoașterii personalității lor internaționale sunt de menționat două etape:

1. **anii 1920-1960**, etapa în care mini-statelor le-au fost negate elementele statalității, susținându-se că sunt incapabile să își asigure propria securitate, să își stabilească o economie viabilă, să se reprezinte în relațiile internaționale, din cauza caracterului limitat al resurselor economice și umane de care dispun. Pe de altă parte, se susținea faptul că ar fi inechitabil ca acestea să aibă același cuvânt de spus în cadrul organismelor internaționale ca și mari state precum SUA sau China și chiar se vorbea despre o posibilă „coalțiție” a tuturor acestor mici state pentru a putea influența deciziile. Astfel, Liechtenstein-ului i-a fost respinsă în 1920 cererea de a deveni membru al Ligii Națiunilor, în ciuda faptului că Elveția s-a oferit a-l sprijini din punctul de vedere al resurselor necesare unei astfel de calități. Această poziție cu privire la statele mici a fost menținută și după crearea ONU. Luxemburg a fost singurul mini-stat care a participat la fondarea Organizației, iar Islanda a fost admisă în ONU un an mai târziu, în 1946. Alte state, precum Vaticanul, San Marino sau Monaco, aveau o participare redusă în unele dintre agențiile ONU sau, eventual, un statut de observator;

2. **după anul 1960**, poziția comunității internaționale s-a schimbat, influențată fiind și de procesul de decolonizare, porțile ONU deschizându-se pentru state precum Gabon, Mauritania, Cipru (1960), Insulele Maldive (1965), Liechtenstein (1990), San Marino, Monaco, Andorra; apoi, admiterea Insulei Nauru (1999) sau a Insulei Tuvalu (2000) din Pacific, cu populație de numai 10.000 de locuitori, a marcat o nouă evoluție a statutului acestora, ele fiind astăzi acceptate ca membri egali ai comunității internaționale^[1].

[1] T. BAHCHELI, B. BARTMANN, H. SREBRNIK, *op. cit.*, p. 19-21.

2.4.8. Teritoriile aflate sub mandat și cele aflate sub tutelă

După Primul Război Mondial, Liga Națiunilor a stabilit, ca soluție pentru teritoriile de peste mări care au aparținut Germaniei și Turciei, respectiv în Africa, Pacific și Orientul Mijlociu, un regim juridic a cărui bază o reprezenta art. 22 din Statutul Ligii Națiunilor. Și care a purtat denumirea de **mandat**. Acesta era exercitat de către puterile învingătoare în Primul Război Mondial asupra unor teritorii considerate a fi incapabile de a se autoguverna și avea ca obiectiv promovarea dezvoltării teritoriilor în discuție în drumul lor către independență, fără a presupune transferul de suveranitate către statele care exercitau mandatul.

Tutela este creația Organizației Națiunilor Unite după Al Doilea Război Mondial, aceasta înlocuind mandatul.

Regimul internațional al tutelei este reglementat în Carta ONU (art. 75-85) și constă, în esență, în următoarele: administrarea și supravegherea teritoriilor plasate anterior sub mandat, cu excepția celor care între timp și-au dobândit independența (de exemplu, Siria, Irak, Liban sau Palestina), a teritoriilor desprinse din statele inamice în urma celui de Al Doilea Război Mondial ori teritorii supuse acestui regim de către cei care le administrează, în scopul întăririi păcii și securității internaționale, promovării progresului politic, economic și social al locuitorilor din aceste teritorii, încurajării respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, asigurării egalității de tratament în domeniile social, economic și comercial a tuturor membrilor organizației. Au fost plasate sub tutelă 11 state, în prezent toate dobândindu-și independența. Convenția din care rezulta tutela avea trei părți: statul căruia îi revenea tutela, statul pus sub tutelă și ONU.

În prezent, nici tutela și nici mandatul nu mai prezintă actualitate, cele două instrumente corespunzând în trecut nevoilor legate de procesul de decolonizare.

Un aviz consultativ relevant pentru instituția mandatului și a tutelei, respectiv a modului în care un mandat poate să înceteze este *Avizul consultativ cu privire la consecințele juridice pentru state ale prezenței Africii de Sud în Namibia (Africa de Sud-Vest) în pofida Rezoluției 276 (1970) a Consiliului de Securitate (1971)*, în care Curtea Internațională de Justiție a discutat legalitatea ocupării de către Africa de Sud a Namibiei.

2.5. Recunoașterea internațională a statelor și a guvernelor

Noțiunea de recunoaștere este controversată în dreptul internațional. Modalitățile și efectele sale nu au o semnificație unitară în practica statelor. Ca instituție a dreptului internațional, recunoașterea poate fi definită ca *acea manifestare unilaterală de voință prin care un stat constată existența anumitor acte, fapte sau situații care pot avea consecințe asupra drepturilor și obligațiilor sale ori asupra intereselor sale politice și declară expres sau admite implicit că acestea constituie elemente pe care se vor baza relațiile sale juridice viitoare în raport cu noua situație sau entitate*^[1].

^[1] R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, 2003, p. 103. A se vedea și AL. BOLINTINEANU, A. NĂSTASE, B. AURESCU, *op. cit.*, p. 85.

Recunoașterea poate fi determinată de o serie de situații juridice noi care pot influența relațiile dintre state, cum ar fi: crearea unui stat nou, instalarea unui guvern nou, modificări teritoriale, apariția unei stări insurecționale etc. Cel mai frecvent însă, recunoașterea apare în legătură cu apariția unor state sau guverne noi.

2.5.1. Recunoașterea statelor

Recunoașterea unui stat reprezintă *manifestarea de voință prin care un stat admite, în mod expres sau tacit, că o entitate politică întrunește criteriile de existență a unui stat nou cu personalitate juridică deplină de drept internațional*. Actul recunoașterii conține, deci, manifestarea de voință a statului de a considera entitatea respectivă membru al comunității internaționale.

În principiu, recunoașterea are un caracter *discreționar*, neexistând nicio obligație în acest sens în sarcina statelor. Unele state au invocat motive de ordin ideologic sau politic pentru a justifica nerecunoașterea altor state (de exemplu, cazul nerecunoașterii Republicii Populare Chineze). Cu toate acestea, caracterul discreționar al recunoașterii *nu* implică și caracterul ei *arbitrar*. Libertatea de apreciere a statelor în acest domeniu trebuie subsumată unor principii de drept. De exemplu, principiul nerecurgerii la forță în dreptul internațional ar impune obligația nerecunoașterii de către comunitatea internațională a unui stat creat cu încălcarea acestui principiu: statele nu pot recunoaște o situație care rezultă dintr-un act ilicit, contrar unor norme de *ius cogens*.

Această obligație își are originea în *doctrina Stimson* (după numele lui Henry L. Stimson, secretarul de stat al SUA), care a apărut ca urmare a creării de către Japonia, în 1931, a statului-marionetă Manchukuo pe teritoriul unei provincii chineze. Opinia Guvernului american, potrivit căreia crearea acestui stat era urmarea unui act de agresiune, a fost acceptată de statele membre ale Ligii Națiunilor, care, la rândul ei, a adoptat o rezoluție prin care stabilea că „este obligatoriu pentru membrii Ligii Națiunilor să nu recunoască nicio situație, tratat sau acord care ar putea fi obținute prin mijloace contrare Pactului Societății și Pactului de la Paris”^[1].

Ca act *unilateral* al statului, recunoașterea rămâne un act discreționar din punct de vedere politic. Cu toate acestea, unii autori afirmă că, atunci când o entitate politică întrunește toate criteriile necesare pentru existența unui stat, celelalte state „ar risca din punct de vedere juridic” dacă ar ignora acea entitate^[2].

Pe lângă caracterul discreționar, recunoașterea are și un caracter *neuniform*. *Nu există un set general aplicabil de reguli* care să determine modalitățile și criteriile recunoașterii statelor. Cu toate acestea, în mod excepțional, la nivelul Comunității Europene au fost elaborate în anul 1991 două declarații privind recunoașterea, generate de dezmembrarea fostei Uniuni Sovietice și a fostei Iugoslavii. Prin aceste declarații au fost stabilite unele condiții privind recunoașterea noilor state:

a) respectarea prevederilor Cartei ONU, ale Actului Final de la Helsinki (Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, 1975) și ale Cartei de la Paris pentru

^[1] A se vedea R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, 2003, p. 105.

^[2] I. BROWNLIE, *op. cit.*, 1990, p. 92.

o Nouă Europă (Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, 1990), privind statul de drept, democrația și drepturile omului;

b) garantarea drepturilor grupurilor etnice și naționale, precum și ale minorităților, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa;

c) respectarea inviolabilității tuturor frontierelor, care pot fi modificate doar prin mijloace pașnice și prin acord comun;

d) asumarea tuturor angajamentelor anterioare privind dezarmarea, neproliferarea nucleară, precum și securitatea și stabilitatea regională;

e) asumarea angajamentului de a reglementa prin acord, inclusiv prin arbitraj, toate problemele privind succesiunea statelor și conflictele regionale.

Aplicând aceste criterii, în 1992, au fost recunoscute de către Comunitatea Europeană noile state provenite din dezmembrarea fostei Iugoslavii: Macedonia, Croația, Slovenia, Bosnia și Herțegovina.

De menționat este faptul că aceste criterii ale statalității (introduse, se pare, la inițiativa Franței) depășesc numeric și substanțial condițiile prevăzute de Convenția de la Montevideo prin aceea că se prevăd cerințe precum protecția drepturilor minorităților naționale, inviolabilitatea frontierelor sau democrația^[1].

Pe de altă parte, state precum Regatul Unit sau SUA, prin intermediul oficialilor departamentelor de relații externe și cu prilejul diferitelor situații practice, au formulat criterii pentru recunoașterea sau nerecunoașterea anumitor state^[2].

Una dintre cele mai controversate probleme privind recunoașterea statelor este cea a **efectelor** acesteia. Există două mari curente de opinie în această privință: cei care susțin existența unui efect **constitativ** al recunoașterii și cei care susțin că recunoașterea are doar un efect **declarativ**.

Potrivit primei teorii, recunoașterea este cea care creează personalitatea internațională a statului și îi conferă statutul de subiect al dreptului internațional.

Cea de a doua abordare conferă recunoașterii un efect declarativ, care nu creează, ci constată o situație juridică nouă: un stat poate exista fără a fi fost recunoscut.

Cea mai mare parte a doctrinei și practicii arbitrale^[3] confirmă această din urmă teză, respectiv caracterul declarativ al recunoașterii, existența unui stat nefiind condiționată de recunoașterea sa de către celelalte state.

Practica statelor sugerează mai degrabă o poziție de mijloc între cele două teorii^[4], iar unii doctrinari^[5], insistând asupra utilității practice, consideră că ar trebui ca teoriei constitutive să îi fie acordat cel mai mare credit. Cei din urmă argumentează și prin folosirea exemplului recunoașterii statelor rezultate din destrămarea fostei Republici Federative Iugoslavia, respectiv prin folosirea criteriului constitutiv în activitatea desfășurată cu acest prilej de Comisia Badinter.

^[1] A se vedea, pentru amănunte, D.J. HARRIS, *op. cit.*, p. 148-149.

^[2] A se vedea, pentru amănunte privind practica britanică și cea americană în ceea ce privește recunoașterea statelor, D.J. HARRIS, *op. cit.*, p. 154-155.

^[3] A se vedea, pentru această opinie și exemple, D.J. HARRIS, *op. cit.*, p. 149-152.

^[4] A se vedea, pentru această opinie și exemple, M.N. SHAW, *op. cit.*, 2011, p. 207-208.

^[5] A se vedea, pentru amănunte, R. RICH, *Recognition of States: The Collapse of Yugoslavia and the Soviet Union*, în E.J.I.L., vol. 4, nr. 1/1993, p. 36.

Formele recunoașterii. Recunoașterea statelor poate fi *expresă* sau *tacită*. Recunoașterea expresă se face de regulă printr-un act solemn. În privința recunoașterii tacite, nu există un „catalog” al actelor statelor care implică recunoașterea^[1]. Cel mai frecvent act de recunoaștere implicită este stabilirea de relații diplomatice cu noul stat. Un alt act de recunoaștere tacită este încheierea de tratate bilaterale cu caracter politic, nu și economic. Participarea la organizații internaționale sau la conferințe interguvernamentale nu este considerată un act care indică recunoașterea de către statele membre a acestor organizații. La rândul ei, nerecunoașterea poate apărea expres ori implicit, sub forma unei „politici generale de dezaprobare sau boicot”^[2].

În doctrină se mai face și o altă distincție privind formele recunoașterii, cea între recunoașterea *de iure* și cea *de facto*. Recunoașterea *de iure* este un act definitiv care produce efecte depline, iar cea *de facto* este o formă provizorie și revocabilă de recunoaștere, cu efecte restrânse, care precedă, de regulă, recunoașterea *de iure*. De asemenea, stabilirea de relații diplomatice are semnificația unei recunoașteri *de iure*.

Recunoașterea poate fi *individuală*, atunci când este făcută de către un singur stat, și *colectivă*, când este făcută de mai multe state, de regulă printr-o declarație colectivă.

2.5.2. Recunoașterea guvernelor

Recunoașterea guvernelor este *actul unilateral prin care un stat consideră guvernul altui stat ca organ capabil să stabilească relații bilaterale între cele două state*. Acest tip de recunoaștere apare atunci când o nouă autoritate guvernamentală se instalează la putere prin forță, cu schimbarea ordinii constituționale a statului, de regulă ca urmare a unei revoluții sau lovitură de stat. Uneori, recunoașterea unui guvern se suprapune cu recunoașterea statului respectiv, dacă acesta nu a fost recunoscut anterior. De asemenea, recunoașterea unui nou stat implică și recunoașterea guvernului său. Reciproca nu este valabilă în acest caz: nerecunoașterea unui guvern nu poate implica nerecunoașterea statului respectiv.

Cele mai importante criterii utilizate în practica statelor pentru recunoașterea guvernelor sunt:

- *efectivitatea* – noul guvern se bucură de autoritate și de legitimitate în statul respectiv;
- *stabilitatea*;
- *capacitatea de a îndeplini obligațiile internaționale* ale statului.

Menționăm și faptul că practica recunoașterii guvernelor a cunoscut o oarecare notorietate în America Latină, unde a fost folosită pentru a marca dezaprobarea unor state față de guvernele nou-instalate ale altor state. Expresia acestei notorietăți este dată și de faptul că datorăm continentului sud-american două dintre cele mai cunoscute doctrine în materie, și anume *doctrina Tobar* și *doctrina Estrada*.

[1] D.J. HARRIS, *op. cit.*, p. 146.

[2] I. BROWNLIE, *op. cit.*, 1990, p. 91.

și o capacitate procedurală internațională^[1], prin aceea că i se conferă dreptul de a sesiza direct instanțe internaționale sau organe cvasi-jurisdicționale internaționale, cum ar fi Comitetul Drepturilor Omului, Comitetul pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Comitetul pentru Eliminarea oricăror Forme de Discriminare Rasială, Comitetul împotriva Torturii, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea de Justiție a Uniunii Europene etc.

Cu toate acestea, după cum judicios s-a arătat în doctrină^[2], individul beneficiază de aceste drepturi și capacități doar *în temeiul acordului statelor*, având o personalitate juridică internațională „derivată” din acest acord, prin intermediul tratatelor încheiate de ele. Individul apare, astfel, doar ca beneficiar al unor norme acceptate de către state: accesul său la ordinea juridică internațională este mediat prin participarea statelor la tratatele respective. Dacă statul ar decide să denunțe un astfel de tratat referitor la drepturi acordate individului, acesta din urmă „ar fi lipsit de orice calitate juridică în fața unor asemenea instanțe ori organe internaționale”^[3]. Societatea internațională actuală nu conferă încă individului o capacitate deplină de drept internațional, adică posibilitatea de a elabora direct acte internaționale. Însă, el reprezintă principalul beneficiar al unor importante norme de drept internațional, dintre care unele au devenit *ius cogens* (protecția împotriva genocidului, a torturii, a sclaviei).

Exerciții pentru seminar

1. Identificați în următoarele texte criteriile folosite în practica Regatului Unit, atunci când se pune problema recunoașterii statelor. Cazul nerecunoașterii statului Bophutatswana de către Regatul Unit:

a) „Criteriul obișnuit pe care Guvernul britanic îl aplică pentru recunoașterea unui stat este acela că statul în cauză trebuie să aibă, la momentul respectiv, și să dovedească faptul că va deține în viitor un teritoriu clar determinat, ocupat de o populație determinată, un guvern capabil să exercite controlul efectiv asupra aceluia teritoriu și independență în ceea ce privește relațiile internaționale. Alți factori, inclusiv unele dintre rezoluțiile Națiunilor Unite, pot fi, de asemenea, relevante”.

(*Declarația ministrului afacerilor externe al Regatului Unit, 1986*, citată de D.J. HARRIS, *Cases and Materials on International Law*, 6th ed., Thomson – Sweet & Maxwell, Londra, 2004, p. 154)

b) „Bophutatswana este o grupare de șase părți separate de teritoriu, despre care se afirmă că ar forma un stat independent (...), fragmentarea teritoriului B., în cadrul Africii de Sud, structura populației și dependența economică de Africa

^[1] D.J. HARRIS, *op. cit.*, p. 136.

^[2] R. MIGA-BEȘTELIU, *op. cit.*, p. 161.

^[3] *Idem*, p. 162.

de Sud nu constituie decât argumente în plus pentru nerecunoașterea acestui stat. Unul dintre criteriile absolut necesar a fi îndeplinite este delimitarea teritorială clară, ceea ce nu este cazul în speță”.

(*Declarația ministrului afacerilor externe al Regatului Unit, 1986*, citată de D.J. HARRIS, *Cases and Materials on International Law*, 6th ed., Thomson – Sweet & Maxwell, Londra, 2004, p. 154)

c) „Natura fragmentată a teritoriului B. este numai unul dintre motivele pentru care majoritatea statelor au fost reticente în a recunoaște independența statului B. Acest stat este dependent financiar de Africa de Sud. Apoi, însăși existența statului B. este consecința apartheidului și acesta ar fi principalul motiv pentru care acest stat este foarte departe de recunoașterea lui internațională”.

(*Declarația secretarului pentru afaceri externe al Regatului Unit, 1988*, citată de D.J. HARRIS, *Cases and Materials on International Law*, 6th ed., Thomson – Sweet & Maxwell, Londra, 2004, p. 154)

2. Identificați în textul următor criteriile folosite de SUA pentru recunoașterea statelor:

„În opinia SUA, dreptul internațional nu impune ca un stat să recunoască drept stat o entitate nou-creată; recunoașterea sau nerecunoașterea este o problemă a fiecărui stat, care poate aprecia dacă entitatea respectivă întrunește sau nu condițiile pentru a fi recunoscută ca atare. Pentru a recunoaște o anumită entitate drept stat, în mod tradițional, SUA au luat în considerare existența unor anumite aspecte. Acestea includ: controlul efectiv asupra unui teritoriu bine determinat; capacitatea de a acționa efectiv în relațiile internaționale și capacitatea de a-și asuma și îndeplini obligațiile internaționale. Pe lângă aceste aspecte, SUA au avut în vedere, cu caracter orientativ, și dacă entitatea respectivă a fost general recunoscută de comunitatea internațională a statelor”.

(*Declarația Departamentului de Stat al SUA, 1978*, citată de D.J. HARRIS, *Cases and Materials on International Law*, 6th ed., Thomson – Sweet & Maxwell, Londra, 2004, p. 155)

3. Organizația Națiunilor Unite. Întrebări de tip grilă:

1. ONU este:

- a) o organizație internațională nonguvernamentală cu vocație regională;
- b) o organizație internațională interguvernamentală;
- c) o organizație internațională militară;
- d) o organizație internațională cu vocație universală;
- e) o altă denumire pentru Liga Națiunilor;
- f) o altă denumire pentru Societatea Națiunilor.

2. Sunt organe principale ale ONU:

- a) Înalțul Comisariat ONU pentru Refugiați;
- b) Adunarea Generală a ONU;

- c) Consiliul de Mandat;
- d) Consiliul Economic și Social;
- e) Secretariatul.

3. Curtea Internațională de Justiție:

- a) este organ principal al ONU;
- b) este compusă din 15 judecători aparținând SUA;
- c) nu este organ al ONU;
- d) este reglementată, în privința organizării și funcționării, de Carta ONU;
- e) este reglementată, în privința organizării și funcționării, de Statutul CIJ;
- f) nu este subiect de drept internațional public.

4. Consiliul de Securitate al ONU este alcătuit din:

- a) 17 judecători;
- b) reprezentanți ai statelor membre ale ONU;
- c) reprezentanți ai statelor membre ONU, dar și ai altor state nemembre;
- d) are în componență 15 membri permanenți;
- e) are în componență 5 membri permanenți;
- f) are mai mult de 15 membri.

5. Secretariatul General al ONU:

- a) este condus de un secretar;
- b) îndeplinește atribuții administrative;
- c) poate atrage atenția Consiliului de Securitate asupra unor probleme care constituie amenințări pentru pacea mondială;
- d) este depozitarul a numeroase convenții internaționale;
- e) este obligat să prezinte rapoarte anuale Adunării Generale a ONU.

6. Consiliul de Tutelă:

- a) nu mai există în prezent;
- b) poate consulta Consiliul Economic și Social;
- c) nu este un organ al ONU;
- d) este o agenție a ONU;
- e) nu mai funcționează în prezent, dar continuă să fie reglementat în Carta ONU.

7. ONU:

- a) are în prezent 192 de membri;
- b) ultimul stat care a aderat la ONU este Serbia;
- c) a fost înființată prin semnarea Cartei ONU la San Francisco, în 1945;
- d) a fost înființată prin Tratatul de pace de la Versailles din 1919;
- e) are ca membru Elveția;
- f) are ca membru Vaticanul.

8. Adunarea Generală a ONU:

- a) are sediul la New York;